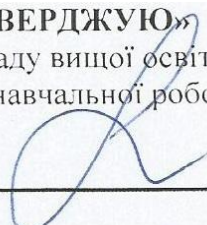

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної та навчальної роботи

професор ЗВО Інна АНДРУШКО
« 02 » 09 20 24 р.

Історія філософії як методологічна основа розвитку науки та цивілізації
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність

222 Медицина
(код і найменування спеціальності)

Вінниця 2024 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет
ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури
Робоча програма розроблена у відділі аспірантури і докторантури

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д.філос.н., проф. ЗВО Святослав ЧЕРКАСОВ,
д.філос.н., проф. ЗВО Костянтин ВЕРГЕЛЕС.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Володимир Ратніков д.філос.н., проф., проф. ЗВО кафедри філософії Вінницького національного технічного університету

Володимир Попов д.філос.н., проф., проф. ЗВО кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права Донецького національного університету ім. В. Стуса

Обговорено на засіданні кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова та рекомендовано до затвердження на методичній раді кафедри « 29 » 08 20 24 року, протокол № 1

Схвалено на методичній раді кафедри філософії та суспільних наук
« 30 » 08 20 24 року, протокол № 1

Змістовий модуль 1

Тема 1. Філософія та її предмет

Філософія як навчальна дисципліна. Виникнення та розвиток філософії її предмет та функції. Філософія як навчальна дисципліна є складовою сучасної вищої медичної освіти, яка базується на вивченні аспірантами фундаментальних дисциплін 1 курсу. Вона закладає основи наукового розуміння відношення людини та світу і місця лікарської діяльності у контексті цих зв'язків та забезпечення здоров'я людини. Дисципліна формує філософське мислення та професійні навички застосування філософсько-наукової методології у професійній діяльності.

Метою вивчення філософії є формування у аспірантів цілісного уявлення про світ і людину, про роль медицини у ствердженні сенсу людського буття. Вивчення філософії має велике значення у вихованні аспірантів-медиків, формуванні їх переконань, софійно-діалектичного мислення, підвищенні їх культурного рівня.

Завданням вивчення дисципліни є спрямування аспіранта до пізнання сенсу життя і більш глибокого оволодіння професією лікаря та формування навиків самостійного і творчого мислення у сфері науково-практичної діяльності.

знати – предмет та функції філософії

вміти – визначати послідовність та функціональність функцій філософії

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Константин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 2. Світогляд людини і філософія

Поняття світогляду, його структура та різновиди. Історичні типи світогляду.

Світогляд — це система уявлень людини про світ, місце людини у світі, відношення людини до світу та до самої себе. Світогляд містить знання, переконання, цінності, ідеали, організовані у єдину систему, у центрі якої завжди перебувають уявлення людини про себе. За способом розуміння людиною свого місця в світі можна виділити кілька основних типів світогляду: Міфологічний світогляд — це результат практично-духовної діяльності людини. У міфологічному світогляді людина не відокремлює себе від речей природного світу, а окрема людина не відокремлює себе від суспільства в цілому. В міфологічному світогляді не існує чіткої межі між мисленням та мовленням, свідомістю та реальністю, предметом та думкою про предмет. Розрив цієї єдності призвів до роздвоєння людини, втрати нею гармонії зі світом, що зробило можливим теоретичне ставлення до світу і виникнення таких форм світогляду, як наука, релігія, філософія. Науковий світогляд є теоретичною формою ставлення до світу. Світ у ньому об'єктивно розглядається таким яким він є незалежно від людини, а людина вбачається в ньому тільки частиною світу — природи чи суспільства. Теоретичне ставлення до світу дало змогу людині поставити закони природи собі на службу і створити комфортний світ цивілізації.

знати – світогляд, його структура та різновиди

вміти – визначати послідовність розвитку історичних типів світогляду оцінювати роль релігійного феномену в інтелектуальному становленні людства.

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 3. Релігія як історичний тип світогляду

Походження та історія розвитку релігійних вірувань.

знати – релігію як явище, первісні форми вірувань, світові релігії

вміти – оцінювати роль релігійного феномену в інтелектуальному становленні людства.

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Змістовний модуль 2. Історія розвитку світової та вітчизняної філософської думки

Тема 1. Філософія стародавнього Сходу, Індії та Китаю

Соціально-економічні та духовні передумови виникнення філософії в країнах Сходу. Особливості східної парадигми філософії. Давньокитайська філософія, конфуціанство, даосизм. Традиційні ідеї філософії давньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні школи індійської філософії.

знати – основні риси давньокитайської філософії, специфіку конфуціанства, даосизму; ортодоксальних та неортодоксальних шкіл індійської філософії;

вміти – визначати соціально-економічні та духовні передумови виникнення філософії в країнах Сходу.

Література:

- 1 Кононенко Т. Індійська філософія. – Харків: Фоліо, 2019. – 144 с.
- 2 Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
3. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.

4. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
5. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
6. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
7. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
8. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 2. Антична філософія

Особливості філософії Заходу. Характерні особливості філософії стародавньої Греції, основні історичні періоди її розвитку. Антична діалектика.

Філософські школи, вчення та напрямки раннього періоду, мілетська, іонійська школа фізиків, натурфілософів, елейська школа філософії і школа Піфагора. Філософське вчення Геракліта із Ефеса. Філософія Демокріта із Абдер.

Середній, класичний період філософії стародавньої Греції та епохи еллінізму. Філософія Сократа і Платона. Філософія Аристотеля. Пізній період філософії стародавньої Греції. Період занепаду Еллінізму. Скептицизм, стоїцизм, епікурейство і неоплатонізм.

знати – філософські школи, вчення та напрямки раннього періоду, досократівського періоду філософії давньої Греції; основні ідеї та філософські досягнення Сократа, Платона, Аристотеля та інших представників еллінізму і пізньої античності;

б) вміти – порівнювати провідні ідеї мілетської, іонійської та елейської філософських шкіл, вчення Піфагора та Геракліта із Ефеса. Визначати роль Сократа у світовій філософській думці, порівнювати філософські вчення Платона та Аристотеля, актуалізувати ідеї скептицизму, стоїцизму, епікурейства і неоплатонізму.

Література:

1. Аристотель. Метафізика. – К.: Темпора, 2022. – 848 с.
2. Вільям Б. Ірвін. Жити змістовно. Філософія радості від античних стоїків / Пер. з англ. Н. Палій. – К.: Yakaboo Publishing, 2021. – 304 с.
3. Коваль Д. Давньоскіфська філософія. Збірник античних джерел. – К.: "Орієнтир", 2020. – 304 с.
4. Платон. Держава. – Львів: Априорі, 2021. – 464 с.
5. Платон. Діалоги. – К.: Фоліо, 2022. – 352 с.
6. Туренко В. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право. – К.: Дух і Літера, 2023. – 608 с.
7. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
8. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
9. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
10. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
11. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
12. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
13. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 3. Особливості та нові філософсько-релігійні проблеми філософії Середньовіччя

Характерні риси філософії Середньовіччя, етапи її формування та розвитку.

Філософсько-релігійні проблеми. Апологетика і патристика. Схоластична філософія. Суперечка про універсалії, реалізм і номіналізм.

знати – історичні етапи формування та розвитку філософії Середньовіччя, основні ідеї апологетики і патристики; переваги та недоліки схоластичної філософії;

вміти – порівнювати позиції реалізму та номіналізму у суперечці цих течій щодо універсалій.

Література:

1. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
2. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
3. Марк Аврелій. Наодинці з собою. – Львів: Апріорі, 2022. – 184 с.
4. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
5. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
6. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
7. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
8. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
9. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
10. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 4. Гуманістичний та пантеїстичний напрямки філософії епохи Відродження

Основні риси та особливості філософії епохи Відродження. Антропоцентризм, гуманізм, пантеїзм, культ краси. Концепція двоїстості істини та елементи діалектики.

знати – філософський зміст основних ідей і досягнень культури епохи Відродження та погляди найбільш видатних представників цього часу;

вміти – визначати новизну ідей філософів епохи Відродження у порівнянні із античною та середньовічною думкою.

Література:

1. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
2. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
3. Марк Аврелій. Наодинці з собою. – Львів: Апріорі, 2022. – 184 с.
4. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
5. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
6. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
7. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
8. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
9. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
10. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 5. Філософія Нового часу

Характерні риси філософії Нового часу. Пошуки універсального методу пізнання. Ф.Бекон — фундатор філософії Нового часу експериментального природознавства. Механічний матеріалізм Т.Гоббса і раціоналізм Р.Декарта. Філософія Б.Спінози. Раціоналізм В.Г.Лейбніца. Сенсуалізм Дж.Локка. Суб'єктивно-ідеалістичні течії Нового часу, філософія Дж.Берклі і Д.Юма.

знати – значення філософських пошуків універсального методу пізнання науковцями Нового часу. Володіти знаннями щодо поглядів найбільш відомих філософів епохи;

вміти – пояснювати основні методологічні відмінності раціоналізму; сенсуалізму, механічного матеріалізму та суб'єктивного ідеалізму Нового часу.

Література:

1. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
2. Philosophy of Mind in the Late Middle Ages and Renaissance. – London: Edited By Stephan Schmid, 2018. – 322 p.
3. Марк Аврелій. Наодинці з собою. – Львів: Апріорі, 2022. – 184 с.
4. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
5. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
6. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
7. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
8. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
9. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
10. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 6. Філософія французького Просвітництва

Просвітництво як філософський феномен, його виникнення та розвиток. Деїзм та механістичний матеріалізм як основні етапи розвитку філософії Просвітництва.

знати – основні засади та ідеї французького просвітництва і погляди його видатних представників;

вміти – характеризувати поняття «деїзм» і «механістичний матеріалізм» та визначити вплив просвітництва на філософську думку XIX-XX ст.

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 7. Німецька класична філософія.

Генезис німецької класичної філософії, її основна проблематика та значення. Філософська позиція І.Канта, його теорія пізнання.

Практично-дієва сутність суб'єктивного ідеалізму Й.Фіхте. Натурфілософія і система трансцендентального ідеалізму Ф.В.Й. Шеллігна. Об'єктивний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля, його система та метод. Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Антропологізм, органіцизм.

знати – основну проблематику та значення німецької класичної філософії, особливості вчення І.Канта, сутність суб'єктивного ідеалізму Й.Фіхте, систему трансцендентального ідеалізму Ф.В.Й. Шеллігна; об'єктивний ідеалізм і метод Г.В.Ф. Гегеля, антропологізм та матеріалізм Л. Фейєрбаха;

вміти – аналізувати принципові відмінності у поглядах видатних представників німецької класичної філософії.

Література:

1. Гаєр, Манфред. Світ Канта: Біографія /З німецької переклав Л. Харченко. – К.: Юніверс, 2007. – 336 с.
2. Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: кол. моногр. / за ред. Анатолія Карася. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. –164 с.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 8. Сучасна епоха та її відображення у філософії. Некласична філософія

Соціально-економічне буття і світ людини, протиріччя сучасної епохи. Характерні риси неklasичної філософії XIX-XX ст.

Філософія людського буття: екзистенціалізм, філософська антропологія і соціобіологія; неопозитивізм та його еволюція.

Сучасні релігійно-філософські течії: неотомізм, персоналізм, тейярдизм.

знати – соціально-історичні чинники, які вплинули на проблематику неklasичної філософії та основні напрямки та школи: екзистенціалізм, філософська антропологія, неопозитивізм, неотомізм, персоналізм, тейярдизм;

вміти – пояснювати суттєві відмінності у тематиці та методології основних напрямків та шкіл неklasичної філософії.

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 9. Вітчизняна філософія

Історико-культурні витоки вітчизняної філософії. Гуманістичні тенденції у вітчизняній філософії. Філософія Г.Сковороди. Розвиток філософії в XIX ст., сутність філософського романтизму. Філософські погляди Т.Шевченка, І.Франка. Релігійна філософія XIX ст.: П.Юркевич, В.Соловйов, М.Бердяєв. Космологічні концепції у вітчизняній філософії. Вітчизняна філософія XIX-XX ст. Сучасна філософія України.

знати – історико-культурні витоки та провідну тематику вітчизняної філософії, погляди Г.Сковороди, Т.Шевченка, І.Франка, П.Юркевича, В.Соловйова, М.Бердяєва;

вміти – визначати представників філософського романтизму і релігійної філософії, основні риси космологічної концепції у вітчизняній філософії.

Література:

1. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
2. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
4. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
5. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
6. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
7. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 10. Буття. Матерія. Свідомість

Буття та його різновиди. Історичний генезис категорії «матерія», матерія та форми її існування. Сучасна наука про матерію. Проблема свідомості у філософії та науці. Індивідуальна і суспільна свідомість, їх єдність і різниця.

знати – філософський зміст категорій «буття», «матерія», «свідомість» та їх роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пошуків щодо проблем буття, матерії та свідомості.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 12. Філософська гносеологія

Предмет і основні напрямки гносеології. Механізм пізнавального процесу, особливості наукового пізнання. Філософське розуміння істини та її критерії.

знати – філософський зміст категорій «гносеологія» та її роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пізнавальних пошуків щодо проблем буття.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 13. Філософська проблема світоглядного буття.

Свідомість як елемент світогляду. Буття та його різновиди.

знати – філософський зміст категорій «буття», «світогляд», «різновиди світогляду» та їх роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пошуків щодо проблем буття, світогляд, різновидів світогляду та їх ролі в науковому процесі.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 14. Філософська проблема матерії.

Світоглядні проблеми. Історичний генезис категорії «матерія», матерія та форми її існування. Сучасна наука про матерію.

знати – філософський зміст категорії «матерія», види матерії та її роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пошуків щодо проблем матерії у філософському розумінні.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 15. Філософсько – світоглядні проблеми формування свідомості.

Види свідомості. Проблема свідомості у філософії та науці. Індивідуальна і суспільна відомість, їх єдність і різниця.

знати – філософський зміст категорії «свідомість» її види, виникнення, формування та їх роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пошуків щодо проблем свідомості.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Апріорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 16. Філософська проблема пізнання світу.

Предмет і основні напрямки гносеології. Механізм пізнавального процесу, особливості наукового пізнання. Філософське розуміння істини та її критерії. Філософська гносеологія.

Предмет і основні напрямки гносеології. Механізм пізнавального процесу, особливості наукового пізнання. Філософське розуміння істини та її критерії.

знати – філософський зміст категорій «істина» та її роль у науковому процесі;

вміти – пояснювати наукову актуальність філософських пізнавальних пошуків щодо проблем істини.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.

2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Тема 17. Формування та розвиток системного наукового світогляду.

Поняття діалектики, її принципи та закони.

знати – принципи та закони діалектики, особливості наукового пізнання;

вміти – характеризувати основні критерії істини та механізми пізнавального процесу.

Література:

1. Rosenberg A., Mcintyre L. Philosophy of Science. – New York, 2019. – 308 p.
2. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
3. Боецій. Розрада від філософії. – Львів: Априорі, 2020. – 208 с.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов / Пер. з франц. – К.: Дух і Літера, 2016. – 440 с. Мова укр.
6. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /кол.авторів за ред. Л. В. Губерського. – Харків: Фоліо, 2 вид., 2018. – 621 с.
7. Бичко І. В. та ін. Філософія. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.
8. Черкасов С.В. Методичний посібник з філософії та історії філософії. – Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. – 96 с.
9. Petrushenko V., Petrushenko O. Lectures in philosophy. Tutorial Book in English. – Lviv: “Magnolia 2006”, 2018. – 284 p.

Контрольні заходи та питання до диференційованого заліку Перелік питань

1. Суб’єктивний ідеалізм Й.Г.Фіхте.
2. Предмет філософії та коло її проблем.
3. Французька Просвіта XVIII ст. Етапи розвитку її філософії.
4. Поняття світогляду та його структура.
5. Характерні риси філософії стародавньої Греції та основні етапи її розвитку.
6. Поняття свідомості, структура свідомості, види свідомості.
7. Кант – засновник класичної німецької філософії. Філософська позиція І. Канта.
8. Міфологія як історичний тип світогляду.

9. Ранній, досократівський період філософії стародавньої Греції, основні школи та вчення.
10. Буття як вихідна філософська категорія. Різновиди буття.
11. Ф. Бекон – засновник філософії Нового часу та експериментального природознавства. Філософія Ф. Бекона.
12. Релігія як історичний тип світогляду.
13. Філософія Платона.
14. Рух, простір і час як форми існування матерії, їх єдність та взаємодія.
15. Елейська школа філософії. Проблеми буття та руху.
16. Поняття зв'язку та закону. Класифікації зв'язків і законів.
17. Філософія Арістотеля.
18. Різновиди світогляду та їх характеристика.
19. Натурфілософія та система трансцендентального ідеалізму Ф.В.Й.Шеллінга.
20. Основні принципи діалектики та їх характеристика.
21. Характерні риси філософії середньовіччя. Нові філософські проблеми.
22. Проблеми методу у філософії. Функції філософії.
23. Пізній період філософії стародавньої Греції, період занепаду, еллінізму. Основні філософські течії.
24. Поняття безсвідомого. Свідомість і безсвідоме.
25. Особливості схоластичної філософії. Суперечка про універсалії. Реалізм і номіналізм.
26. Поняття пізнання, структура пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
27. Філософія Демокріта, його вчення про атоми і причинність.
28. Специфіка наукового пізнання. Рівні наукового пізнання.
29. Філософія Піфагора.
30. Основні форми наукового пізнання та їх взаємозв'язок.
31. Філософія Сократа.
32. Основні питання філософії, його дві сторони та їх рішення.
33. Філософія епохи Відродження.
34. Гносеологія як розділ філософії.
35. Дуалістична позиція Р.Декарта у філософії, його вчення про вроджені ідеї.
36. Основні методи наукового пізнання.
37. Характерні риси філософії Нового часу.
38. Поняття практики. Види практики, місце практики у пізнанні.
39. Філософія Г.С. Сковороди: онтологія та кордоцентризм. Вчення про «сродну працю».
40. Релігія як історичний тип світогляду.
41. Характерні риси сучасної некласичної філософії.
42. Філософське вчення про істину.
43. Об'єктивно-ідеалістична філософія Г.В.Ф. Гегеля, його система та метод.
44. Категорії одиничного, особливого та загального.
45. Релігійно-філософські течії некласичної філософії.
46. Методи емпіричних досліджень та їх характеристика.
47. Філософія Епікура.
48. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.
49. Неопозитивізм та еволюція його розвитку.
50. Природа і суспільство, історія їх взаємодії.
51. Філософія стоїцизму.
52. Проблема причинності у філософії та медицині.
53. Філософія Б. Спінози.
54. Аксиологія як розділ філософії.
55. Персоналізм як релігійно-філософська течія.
56. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха.
57. Поняття істини. Діалектика абсолютної та відносної істини.
58. Формування філософсько-наукового поняття матерії.
59. Неотомізм і тейярдизм як релігійно-філософські течії.
60. Проблема походження свідомості.